

Om Western Pads och filtar

Ska jag ha en pad eller filt under min westersadel? Detta ä en fråga som ofta ställs.

Det beror på som all annan utrustning vilka behov och prioriteringar man har och vad som styr valet. Men, liksom med all annan utrustning är det olika behov och prioriteringar som styr valet.

Det är nog ingen som skulle få för sig att lägga sadeln direkt på hästryggen. Oavsett om det rör sig om en Dressyr-, Hopp- eller någon variant av Westernsadel. Men hur många har egentligen funderat på vad detta underlag egentligen har för uppgift och vilka egenskaper det egentligen bör besitta, eller vilka problem de kan ge upphov till om man valt fel?

Naturligtvis blir kraven på underlägget (Schabrak, Vojlock, Pad eller Filt) lite olika beroende på om vi talar om en sadel med stoppning (Dressyr/Hopp t.ex.) eller en sadel som saknar stoppning (Western t.ex)

Vissa saker är dock identiska. I båda fallen skall sadeln skyddas från svett och smuts från hästen. Det kravet är inte så svårt att uppfylla. Intressant nog har många av dessa underlägg endast denna enda egenskap, vilket sannolikt beror på att många som använder sadlar inte är medvetna om att långt mer händer under sadeln än att den riskerar att bli skitig.

Det första vi kan titta lite på, är ju att hästen kan skita ner sadeln. Normalt sker detta genom att hästen svettas. Varför svettas hästen först under sadeln? Jo, den arbetar ju vid ridning och mer värme byggs upp under sadeln än på andra ställen på hästen eftersom ingen luft kommer åt att kyla hästen här.

Att svettas är kroppens försvar mot att överhätta musklerna. Dvs kylning av kroppen vid arbete är livsviktigt. Vårt första krav på underlägget är att det andas och hjälper hästen att hålla musklerna inom ett ofarligt temperaturområde även under sadeln.

Om vi nu går vidare och antar att hästen svettas. Vad händer mer? Om det material som ligger mot hästen blir blött, kommer eventuella tryck-, skjuv-, eller friktionskrafter att markant öka sin skadliga effekt på vävnaderna. Dvs eventuella smärre passformsproblem eller problem med sadel som inte ligger still kommer att skada hästen betydligt mer när underlägget är vått jämfört med om det vore torrt, tester har visat att dessa skadliga effekter kan öka så mycket som 5 ggr med ett blött underlägg!

Detta betyder att underlägget dels då skall vara välventilerande men även ha mycket god fuktupptagningsförmåga dvs få undan fukt från hästen och leda bort den.

Om nu materialet blir både skitigt och fuktigt, så blir nästa logiska fråga hur det ser ut med hygien. En smutsig yta mot hästen ökar risken för ojämnheter, infektioner, svamp etc.

Detta betyder att sadelunderlägget skall vara torrt och rent när vi sadlar. Materialet i underlägget bör därför vara lättskött och ha en yta som enkelt hålls ren. Dessutom bör materialet inte vara skapt så att ev. svampupbyggnad underlättas. Idealt bör materialet förebygga detta istället. Materialet skall även torka snabbt, så att underlägget hinner torka fullständigt före nästa användning.

När det gäller stötupptagning och viktfordelning, så skall egentligen stoppningen i en dressyr- eller hopp-sadel utföra den uppgiften. Detta förutsätter dock att den förmågan fungerar fullt ut i sadeln. I princip alla material tröttnas ut efter ett tag. Detta är ett problem inom alla områden där man arbetar med stötdämpning och viktfordelning. Tyvärr så är det inte många ryttare som tänker på att även om deras sadel fortfarande verkar passa hästen bra, så kanske stötupptagningen inte längre fungerar fullt ut. Krafterna som skall sväljas från ryttarens kropp är högst skadliga för hästen om de ej dämpas. Det är inte bara ryggen och leder. Inre organ lider stor skada genom förstärkta skakningar som uppstår när hästen rör sig med en odämpad vikt på ryggen. Detta har i synnerhet visat sig gälla lungorna.

Eftersom t.ex. en Westernsadel pga sin konstruktion saknar inbyggd stoppning för detta ändamål, blir underläggets förmåga att överta denna uppgift en nycklegenskap.

Hur mycket stötupptagningsförmåga som krävs, beror naturligtvis på vad vi utsätter häst och ryttare för, dvs vilka krafter som skall dämpas och jämnas ut.

Det finns dock ingen situation när vi vid ridning kan bortse från denna egenskap.

Hur bra sadeln än passar hästen, så krävs stötdämpning och viktutjämning.

Ett annat problem i sammanhanget är tjockleken på materialet. Om materialet blir för tjockt, förlorar ryttaren kontakten med hästen. Vikthjälper t.ex. blir mer otydliga för hästen. Dessutom bidrar ett

tjockare material till att ryttare och sadel möjligtvis kommer att röra sig mer pga den minskade stadgan. Detta ökar i sin tur påfrestningarna på hästen och dess rörelseapparat, när den tvingas kompensera för dessa rörelser.

Underlägget får naturligtvis heller inte vara konstruerat så att det förändrar sadelns tilltänkta funktion vad gäller belastning, förutsatt att det är en korrekt sadel.

Det säljs en hel del underlägg som är tänkta att förändra hur en sadel ligger på hästen. Det är inget fel i det, om man vet vad man gör och vilken effekt det får när ni använder det.

Inte sällan skapas kanter eller zoner med ökat tryck istället för att förbättra eller jämna ut trycket. I regel för att vi bara tittar på hur sadeln ser ut att ligga. Vi glömmer att tänka på hela ytan under sadeln. Tyvärr är det ofta pga att vi vill undvika de kostnader och det besvär det innebär att leta efter en bättre passande sadel.

Sadel, Underlägg, Sadelgjord och Ryttare är ett helt system som måste fungera för att hästen skall kunna prestera bra. Det finns flera tillverkare på marknaden som lägger ned mycket tid på att fundera ut produkter som skall hjälpa hästen. Det finns andra som ser på det mest uppenbara i en produkt. T.ex. en sadelgjord används för att dra åt sadeln mot hästen. Övriga egenskaper lämnas därhän. Ofta pga ren okunskap. Sådana produkter fungerar naturligtvis, hjälpligt!

Dessutom har vi människor en förmåga att främst tänka på att vi skall få det praktiskt.

Flera produkter avsedda för hästen, har vidareutvecklats mer med tanke på vår bekvämlighet än hästens välbefinnande.

Livslängden på en produkt styrs inte, som vi är vana vid från kläder t.ex., av utseende och yttre slitage. Den styrs av funktionen. Vissa produkter kan se närmast nya ut, men funktionen är starkt nedsatt.

När madrassen i sängen är nedlegad eller sängkläderna slitna så sängen inte känns skön längre, så gör vi ofta något åt det. Men sadelunderlägget byter vi när vi vill ha ny färg eller tycker att det gamla ser fult eller slitet ut. Funktionen tänker inte många på.

Många hästar skulle kunna ha en betydligt trevligare tillvaro och kunna prestera betydligt bättre om vi människor tänkte till lite när vi köper utrustning.